

De causis somni continuati, interrupti, & qui cum stertore, aut sine eo fit. Cap. XX.

CONTINUATI somni duas potissimum reperio esse causas, quarum quidem una sumitur à difficultate operis, quod à calore nativo per somnū absoluitur: alia vero ex absentia eius, quod calorem innatum ad sensoria trahere potest: nam ubi natura laborat in aliquo opere absoluendo, cogitur continuitate actionis illius pertinaciam euincere. Qua in re nativus calor naturæ agēti perpetuo adeste cogit: quo fit ut ingesto plurimo, & copioso alimento, perpetui fiant somni, in ieiunio verò, aut in leuiore cibo, somni accidunt interrupti, nimirum quòd in illo corporis statu, assidua caloris præsentia, & vis requiratur: in hoc verò satis fit illum per intervalla agere: sequitur enim ille ad superiora, & sensoria suos, motus, cum parte operis euicta, amplior, vegetiorque est redditus, quo tempore vigilia somnum interruptit: sed nondum opere absoluto, rursus aduocatus ab internis partibus, somnum parit. Hanc causam tangit Aristoteles trigesimo tertio problemate decimæ sectionis, ubi querit, quare quum animalia minus dormiant, quàm vigilent, tamen continuè somnum nequaquam perficiant, sed eum absoluant vicissim, modo vigilando, modo dormiendo: verum non videtur ille quæstioni plenè respondere: ait enim interruptionis somni causam esse, quòd superflua materia tota simul non concoquatur: propterea tunc expergisci animal, ubi pars aliqua est concocta: addit illos sæpius expergisci, quibus ea pars frigida est, quæ excrementum domat, & concoquit: quippe cum necessarium sit in his sæpe intermittere concoctionem, cuius cessatio, expergefactio est: nam primùm in eo deficere videtur, quòd unicam causam ponat, nempe concoctionem, cuius gratia fiat, & finiatur somnus: plures enim esse, antea ostendimus: deinde ponit perpetuum esse, quod non est, omnem inquam materiam simul non concoqui: nam si ita fieret, & hanc vult esse causam interruptionis somni, accideret utique omnes somnos suos perficere, ut ille ait, modo vigilando, modo dormiendo: at plurimi sunt, qui continuè dormiunt, quantum illis est opus. Præterea ubi æqualis, & uniformis est materia, & in agente nullum est vitium, nihil est, quod concoctionem interpellat: quare continuati in illis sunt somni. Id verò quod scribit eos, qui partem destinatam ad concoctionem obtinent frigidam, sæpius expergefieri, nequaquam absolute recipiendum est: nam si molestiam ut gravitatem illis non parit cibus, continuati euadunt somni: propterea sunt, qui post cœnam magnam continuatos, & quietos captant somnos, alij verò qui continuè dormire nequeunt, si paulò vberius cœnauerint, nimirum quòd hos offendat cibus, illos verò nequaquam. Quis verò minus dormiamus, quam vigilemus, nõ docet eo loco Aristoteles: causa autem est, quòd quum somnus ut plurimum finiatur, & fiat ob concoctionem alimenti, aut caloris ipsius restiturationem, magno non sit opus opere, ad hæc perficienda: toto verò eo tempore, quo nihil habet quod intus agat calor, eum in externis partibus versari necessarium sit. Porro ubi caput calet, aut lux aduenit, uel accedit clamor, uel dolor, uel aliud quod calorem ad sensoria alliciat, aut ipsa sensoria & sensus ipsos iritet, & commoueat, somnos abscondi est necesse: & iterum illos redire, si nondum perfectum est, & ablatum id, cuius gratia natura calorem intrò reuocat. Cæterum stertunt dormiendo hi, quibus pituita recipitur in gutturo, nec promptè dimoueri potest: nam ex spiritu qui per eam uiam respirando trahitur, & emittitur, humor funditur, spumofusque redditur, atque ita impedito spiritus motu, fit stertor. At nonnulli fremunt dentibus dormiendo, illi inquam quibus muscoli mouentes maxillas, ex uapore crasso, ueluti leyem quandam conuulsionem patiuntur: quare uerò quidam inclinant simul ad uigiliam & somnum postea docebimus.

Qua ratione contingat per somnum exerceri motum. Cap. XXI.

LAMANT, surgunt, aut aliquid etiam nonnunquam agere aggrediuntur, qui dormiunt, qua quidem in re pulchrum est expendere, quoniam modo sensus quiescere, & motus exerceri ualeat, nam cum ab uno membro, nempe cerebro, mouendi, sentiendi, & facultas oriatur, sintque utrique actioni nerui communia instrumenta, & uoluntas utramque uim agitet, rationi utique consonum uidetur, ut simul motus & sensus consistere debeant, aut certè sine sensu motus obiri nequeat. Nam sensum sine motu exerceri uideamus, & Galenus in libris de Locis affectis rationem reddere nititur, quare laeso motu sensus incolumis euadere possit, quòd scilicet diuersi sint nerui, qui sensum & motum efficiunt in eodem membro, aut si idem est, qui utrumque præstat, tantam uim seruari posse, ut ad sensum sufficiat, ad motum uerò minime, itaque sensum manere absque motu, hunc uerò absque sensu nequaquam. Sed quid diceret ille de his, qui absque sensu aliquo, dormiendo surgunt, & alios uigilantium motus exercent in his enim mouentur partes, quæ non sentiunt. Igitur si non in morbis, certè per somnum motus manet, quiescente sensu, crederet forte quispiam id ea ratione fieri qua diximus, per insomnia mentem uagari posse, interim sensibus quiescentibus, sed perperam. Nam mens minimùm requirit caloris, aut aliud ex corpore, motus uerò